

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-ször 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstejn és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent Nyilttéri cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

A névtelen Cassandra szózata

„Adrassy miniszterhez és társaihoz.”

— Ez már a második közlemény, melyet a „Gaz.” névtelen — je intéz a magyar miniszterelnökhez a tizen-negyedik órában. Különös eszmemenetéről fogva érdeknek tartjuk némely részleteit ismertetni.

„Névtelen” Andrassy „bűnös politikájá”-nak tulajdonítja azt, hogy a románok elvesztették azon „drága időt,” melyet „a nemzeti cultura és irodalom fejlesztésére, a román nemzet haladására és boldogulására” fordíthatnának; másfelől ez okozza azt is, hogy „a vérsz, mely a közös hazát fenyegeti, a helyett, hogy consolidálva, jól megerősödve találna benn, — a helyett, hogy „egygyek lennénk lélekben, érzelemben, gondolatban, — a helyett, hogy egyesüljen, felkészülve találna tűzhelyeink védelmére, találni fog viszályban, táborokra oszolva, békétlenségben, kielégítetlenül és beharcokban. Közös ellenünk ily gyengeségben találván minket, mily könnyű lesz neki minket s hazánkat leigázni oly despotismus alá, mely jog és szabadság helyett eltemet a vértanu Lengyelhon példájára.”

Névtelen figyelmezteti Andrassyt az „északról emelkedő dühös orkárra,” mely minden percében reá zudulhat a hazára s kéri, tegyen eleget „a románok igazságos követeléseinek; mondjon le illuzióiról, s fordítson minden erőt az állam belmegszilárdítására, mozdítsa elő a jó egyetértést és belbékét s ne dolgozzék „az ellenség érdekében, megkönyvitván annak felettünk nyerendő győzelmét; ne tegye sirunkra az első göröngyét.

„Mondjon le — Andrassy — a nem magyar elemek kiirtásáról,” mert „hamarabb megáshatja a magyar nemzet sírját, mintsem a román, mint nemzetet meggyilkolhassa.” — (de a ne asinine ca natiune.) Vége a magyarosításnak. A románok nem szünek meg küzdeni jogaikért, nyelvükért, léteikért, jövőjükért. Nincs hatalom, mely ettől eltilthassa; a börtönnel fenyegetés, a tortúra, sőt a szuronyok sem rettentik el attól; minden alkalmat meg fognak ragadni, hogy nemzeti egyediségüket biztosíthassák; e kielégem meg fogja őket edzeni, s idővel fényes győzelemre vezetni őket.

Valjon nem cselekednék-e Andrassy okosabban, ha „nemcsak a kül hatalmak szövetségét keresné, hanem illyeneket legelőbb a hazában tenne szert;” ezek megbízhatóbbak, erősebbek lennének valamennyi külföldinél. Nem tenne-e helyesebben úgy, ha leszállana a magas diplomacia régióiból, begyógyítaná a sebeket, a belbékének megszilárdításán munkálna az egyenlőség és igazság szellemében, a „nemzetiségi elv” alapján; ha valamennyi nemzet előtt megnyitná a testvériség korát egy tartós köz-alapon s ez lenne „igazság, szabadság valamennyi nép teljes nemzeti egyediségének kölcsönös biztosítása.” Ne feledje Andrassy azon vesélyeket, melyek minket a germanismus és slavismus részéről fenyegetnek. Attól tart „névtelen,” hogy eljövend az idő, midőn Andrassy, társai megtérnek a jelen utról — a muszka rémtől megriadva — s jósánságokból kinálni fogják a románokat az elrablottakkal, csak hogy tartós békét, belszövetséget létesíthessenek; de tartám attól is, hogy ne legyen az akkoron már késő, ne mult legyen el már a 12-dik óra!

Jobb lesz tehát megtérni most, míg idő van reá. „Vessék el a hegemonia és magyarizálás álarozát;” vessenek véget a beharcoknak. „Adják vissza jó szántukból (a románok) minden jogait, elrablott szabadságát! Eszközöljék, hogy legyünk egyenlők mindenben! . . . Adják vissza Etdély teljes autonómiáját, függetlenségét s azon négy megyéket (partium), melyeket törvénytelen uton-módon szakítottak el tőle. . . .

Oldják meg a nemzetiségi kérdést igazságos alapon, valamennyi nemzetiséget kielégítően! Adják vissza a román egyházaknak autonómiájukat, függetlenségüket, teljes souverainitásukat! Ne vegyüljenek bele ügyükbe, sem a román népevelés ügyébe! Szóval mozdítsák elő a teljes egyenlőséget és szabadságot Magyarhon valamennyi népei közt. . . . Csináljanak az ugynevezett Translataniából egy második európai Svájcot és akkor hazánk jobban meg lesz védve bármely betörés ellenében, mintha kínai vagy babyloni fallal öveznék körül!”

Ne higgye Andrassy, hogy a románokat kibékítheti a politikai téren a nélkül, hogy igazságos követeléseiknek eleget tenne; néhány román követelt való compromissum-, s helyi neveléses fraternizálásokkal nem békíti ki a románokat, különösen az erdélyieket; a román nemzet állhatatos, következetes, nem adja el magát. Történelme tanúsítja, hogy a legnehezebb időkben is fenn tudott maradni; egy olyan népet, mely ismeri élet-erejét, érzi becsét, halhatatlan voltát, nem lehet a földszinéről letörölni sem rabszolgaság, avagy karddal, sem tüzzel vagy harcias magyarizálással.

Ha Andrassy lemond a más nemzetiségek felett gyakorlódó hegemoniáról s eleget tesz a románok jogos követeléseinek, bennök mindig legjobb barátaira, tesvéreire talál; de ha nem így cselekszik, a harc nem fog megszűnni midáig, míg egyetlen román áll.

„A román nem akar uralkodni a magyar felett, de soha el nem türi azt, hogy ez uralkodjék ő felette. Ugy akar vele coordinálva élni, mint két testvér, midenben egyenlő jogokkal felruházva. Ez a román jel-szava, melytől el nem áll.” . . .

De hisz mindezeket Andrassy jól tudja; ha nem tudná, olvassa el „a románok 1848. május 15-én szentesített programját!” Olvassa el ismét és ismét azon esküt, melyet a román nemzet oly ünnepélyességgel tett le a „campulu libertatei”-n. Ne feledje Andrassy, hogy e szent esküt 40,000 román vértanu pecsételte meg vérével! — Avagy azt hiszi, hogy az a nemzet, a mely akoron fiainak legjobbjait fel tudta áldozni ügyéért, jogaiért, szabadságáért s nemzeti függetlenségéért, elfeledte a hozott áldozatok nagyságát s nem akarja azokat hasznosítani a jövőben?!

Egy olyan nemzet, mely 1784-et és 1848-at mutathat fel; mely, midőn még teljes sötétben hordta a rabszolgaság lánczait, azokat szét tudta törni; egy oly nép, mely inkább ösztönből, mint belátásból ki tudta magát vinni, ma világszagra jutva, nemzeti becséretre ébresztve a szabadság szellejét által, megszabadulva a rabszolgaság kancsukájától a járomtól, melyet a ti (magyar) őseitek raktak reájok, most tudni fogja ügyét győzelemre vezetni; visszaszerzeni a természetadta szent jogokat, melyeket ön (Andrassy) és az őnei raboltak el egy nagylelkű nemzetől. . . . Szentségtörést követne el a román nemzet, ha ellátna az 1848-ban megállított, megpecsételt programját; ezt a szentségtörést, legyen meggyőződve Andrassy ur, soha se fogja elkövetni a román nemzet.

Ezeket olvashatni a „Gaz. Trans.” jun. 24.-ki 45. 1871. számaiban. Commentár teljesen fölösleges. A „Gaz.” szerint bizonynyal ez a 11-órás ur sem akarja Magyarországot feldarabolni! Csak az erdélyi autonómiát s a teljes jogegyenlőséget sürgeti!!!

A „Kol. Közl.” eredeti távsürgönye.

Feladott Pesten jun. 27. 11 óra 40 p. délelőtt. Érkezett Kolozsvárra jun. 27. 3 ó. 23 p. délután. Theodorovics, Kállay helyettese, Belgrádban parancsot kapott az ottani gyanusnak festett helyzetéről azonnal referálni. Bizonyosnak mondják Rómában, hogy a pápa, mihelyt a király megérkezik, a francia kontinensre megy. Olaszország várta folytonosan fegyverzi.

Legujabb táviratok.

Lond. jun. 25. A Standardnak távirják Versaillesből, hogy Thiers már négy nap óta zsebében tartja Favre lemondását, kinek utódául Broglie hg. van kinevezve.

Páris, jun. 25. Karikatúra a poroszokról most ismét százával láthatók a kirakatokban, s a párisiak már is a boszu órájáról beszélnek. — A „Figaro” egy satyrikus német levelet intéz St.-Denis erőd német parancsnokához, ki e lap bevitelét megtiltotta. — A halandóság alábbszállt; járvány kitérésétől tartani nem lehet.

Versailles, jun. 25. Az imperialisták meg vannak győződve, hogy ügyneikek a népre a jelen viszonyok közt igen csekély befolyással bírnak és sikert egyedül a plebiscitum szinrehozásától lehet remélniük.

A Berlinben megjelenő „National-Zeitung” az osztrák németeknek egy cikket szentel, melyben többek között következők megjegyzések foglaltatnak: „Igen természetes, hogy a német nép rokonszennel tekint az osztrák németekre és sorsukra. De ebben nincs vágy elfoglalni az általuk lakott tartományokat. Ha a távolban azt beszéljük is, hogy el fog jönni valamikor e tartományok bekebelezésének ideje is, úgy mi Németországban kevésbé hevülünk ily tettekre. Meggyőződésünk és a történelmi bizonyosságai szerint egy nagy és régi birodalom sok és súlyos bajban szenvedhet ugyan, de azért még hosszú időre egyáltalán tartható a szokás s a szükségesség hatalma által. És a habsburgi monarchiára nézve is ez a meggyőződésünk.”

Eszmetöredékek.

Berlin, jun. 21. 1871.

I. Hagyjuk most a triumpháló németeket, hadd pihenjenek díszkoszorúik hullámos redőin, hadd szíjják a dícsőség élető légét. Más vidékre vezetem a t. olvasó közönség becses figyelmét.

Nem említem, hogy a berlini állatkert egyike Európa legnagyobbjainak, hogy a „Thiergarten”, minek a Linden nyugati végénél elterülő, s a bécsi Prater minden tekintetben sokszorosán felülmúló nagy erdő nevezik, aethetikai tárgyakkal: mythologiai és más szobrokkal, itt-ott virágtáblákkal, szebbnél szebb tavakkal stb. el van árasztva; hogy az ide nyílt, 1789—1792-ig az athenaei propylaeák mintájára épült, 60' magas, s 195' széles brandenburgi kapu tetején a várostra nézőleg, a francziák által, a többek közt 1806-ban Párisba szállított, de később visszakért „Victoria” gyönyörű ércszobor van kétkerekű d'adalszekerén ülve, s négy egymás mellé fogott paripát hajtva; hogy utcái, piacai, hidjai, köz- és igen sok magánépületei, prot. templomai kívül és belül szebbnél szebb különböző tárgyú érc-, márvány- vagy más szobrokkal vannak díszítve; hogy nagyszámu muzeumba nemcsak a különböző kori festészet, hanem az aegyptomi, görög és római műveltség remekei vagy eredetiben, vagy másolatban

készen állanak a közönség önmivelődésére: mindezeket s hasonlókat, mondom, nem említek, csak az ugynevezett Aquariumhoz vezetem a t. olvasót.

Ez a Linden északi oldalán (Linden- és Schadow-utca szeglet, 68. sz.) levő, kívülről gyönyörű 3 emeletes palota, belseje pedig egy csudás barlang csepegőkövek-ből s más sziklanemekből mesterileg összeálltva, s magasan és mélyen több osztályt képezve több kanyarulattal, építése alkalmával tán a természetet akarták felülmúlni. E barlangban nagyrészt a tenger tálul a néző elébe a maga titokzóságával. A sziklák oldalain kis tavak vannak, melyeknek első oldalait átlátszó, kemény, terjedelmes üvegtáblák képezik, különböző nemű, folytonos újlás alatt levő vízzel telve. Láthatni ezekben a tenger fenekét gyöngy- és más esigáival, rákjaival, halaival, a sziklához tapadt csudás növényállataival. Tovább a sziklák oldalain és tetején, apró sziklaüregekkel ellátott kemény üvegszobácskákban a kigyók (S gyikók) sokféle neműt, a mint a porondon heverésznek, s a kis sziklákat különböző színű testeikkel befonják, hegyes nyelveiket nyujtogatják, szunyadoznak, avagy a fatörzsekben és ágakon fel- s lecsuszálnak. Tovább a krokodilok, s rokongyikok heverésznek a másfél vagy két arasznyi mély vízű, természetöknek megfelelő növényekkel ellátott, mondhatni szabadon levő sekélyekben, vagy a szomszéd sziklák alatt, — mert e hely csak előlről van mintegy fél méter magas vasráccsal elzárva — nem is ügyelnek a bámuló közönségre. Tovább egy magas és mély, felülről világított üregben csudás madarak lármája vegyül a vizes és zájába, ott laknak és fészkelnek a sziklák oldalain, vagy a kiálló ágakon, köztök indiai éti-fecskeké kocsyanemű fészkeikkel. Tovább egészen világos helyen egy roppant nagy sodronyalitkában számtalan más madár repdes és visz véghez nagy lármát, körülé pedig egy-egy kis vagy nagy tanuló, avagy természetbúvár nyitott könyvvel kezében, nagy figyelemmel kísérí modurlataikat. Tovább különös denevérek és egy vén majmon bálul és nevet a közönség, mely a számára készült nagy köpennyel a fűtő tetején vagy pedig rácszobájá oldalain produkálja magát.

Általában a helyiség száraz, folyói és tengeri ritka eleven állatok gyűjteménye. Mikor az ember másod vagy harmadszori megnezés után is kijő innen, alig tud magának számot adni arról, hogy tulajdonképpen hol volt, s aztán alig tudja még képzelni is, hogy a németek mennyi eszközt töremenek s mennyi áldozatot hoznak a tudomány, nép- és szaknevelés, aethetica stb. érdekében, melyek másfelől financiaiális tekintetben sen károsak.

Kép-, szobor-, régiség-, ásvány- s másnemű gazdag gyűjteményeken és nyitott helyeken levő szobrokon kívül, hogy többet ne említek, a kis Hannoverának, hasonlóan Hamburgnak állatkertje és aquariuma van. A német nép és ifju tanulhat, ha akar, nemcsak tanárok vannak, hanem eszközökről is gondoskodott minden kis és nagyobb város, sőt még faluk is, tehát maga a nép. Nagyobbacska városokban művészeti és iparmuzeumok.

Itt újból legyen szabad számszorosán ismételve néhány kérdést tenem. Meddig kékik még a mi népünk saját magáról és az ifju nemzedékről való behatóbb gondoskodással? Meddig halogatta még Kolozsvár szép szép utcáinak valaharai kiépítését, fasorokkal való beültetését, piacainak egy Mátyás, Bethlen, Bem, vagy a tizedik s a századik nagy férfiu szobraival való felszíntését? Há Székely-Udvarhelynek nem voltak-e rabonbáncjai s más férfiu, S.-Szt.-Györgynek nem volt-e Gábor Áronja, Maros-Vásárhelyen és érdekében nem tett-e valaha valaki valamit? E kérdések az egész magyar területre kiterjednek, Budapest és Debreczen várost sem véve ki.

Budapestet és Kolozsvárt terheli első helyen a legnagyobb mulasztási bün. Ha egy külföldi Pesten megfordul, bizonyára most sem nevezi magyar fővárosnak, vagy ha igenis sajnálkozik rajta, hanem inkább nevezi osztrák provinciális városnak, melynek városrészei, kevés kivétellel, utcai, térei mulató helyei mind osztrák néven vannak nevezve, s egy Hunyadi, Mátyás, Nagy Lajos vagy hasonló városrészlől nem lehet hallani; a Lánchíd-téren, Szent-György-téren, Vörmezőn avagy egyébütt nem láthatni Lajos, Hunyadi, Mátyás, Kálman, Hunyadi László, Zrinyi s több eféle szobrot, sőt most sem gondolkozik ezekről, hanem a különböző Quai-król, miknek Pestváros szobor helyeit szép magyarsággal nevezik, némettel behuzott francia börtben, csak a halhatatlan Lendvay mellszobra a színház előtt s tán még egy pár szomorog széles Budapest városában. Ugy látszik nem voltak Magyarországnak saját nagy férfiai soha. Kolozsvárt is emlékeztet egy oszlop Ferencz császárra, de másokról mély hallgatás! És itt újból legyen szabad kérdezem: mikor állítja fel Kolozsvár legalább egy Gyulai mellszobrát a színház előcsarnokába, vagy leg-fennebb 70 ártatlan forintba kerülhető mellképét más-hová?

A magyarországi ifju a többek között nagy szorgalommal tanulja az aethetikát, de hogy magának a festészetről vagy a különböző nemű szobrokról fogalmat szerezhessen legalább is Drezdách vagy Münchenig kell jönnie, mert festményt ugyan igen, de szoborfelet Bécsben sem lát valami nagy számmal. Különbön itt nagyszerű az Augustina-templomban az 1793-ban elhalt Mária Krisztina főhercegnőnek, Mária Terézia leányának, férje Szász-Tescheni Albert által „uxori optimae” 1805-ben Canova Antal híres osztrák szobrászsal 20,000 aranyon készítettett márvány siremléke: csoportozat életnagyságban. Bánatos szegények állanak a sírbolt előtt, siratják a jöltvő nőt, hasonlóan a „Burg” előtt a Perseus-templomban Perseus-szobor, s az „Arsenal”-ban Haynau, Nádasdy s más oszlopok szobrai ujjában, a hol II. Lajos király alakja is látható a többek között, páncélzata egy fatestre fel van rakva. Az Eszterházy-keptárnak a pesti akadémiában léteiről van tudomásom, legalább az nagy vajudással valahára odakerült, — ezt félreértés elkerülése okáért jegyzem meg, — valamint azt is megemlítem itt, hogy még hamarabb előáll Hunyadi szobra Bécsben, mint Magyarországon, mert Bécsben nagyon gondolkoznak erről, ez egy nagy dícsőség lenne reánk nézve, várjuk is be mindenesetre, ne szalasszuk el. Tehát a magyarországi ifjunak messze kell jönnie, hogy szobrot láthasson, míg az itteni német városok legalább másolatban megszerzik maguknak az életét. Közélebről Cas-selben láttam, hogy a magasan fekvő város alatti réten még a juhok is mythologiai és más gyönyörű szobrok között lélegtek, s nálunk még a tanuló ifju sem láthat. (Ez igaz, nem fillentés.) Különös ellentét, gyalázat szennye ránk! . . . Hisz nem voltak nálunk mindig az 50-es évek; voltak szép idők, melyekre édesen emlékeznek vissza kivált a birtokos osztály nagy része Oh drága nagy idők, kár hogy oly termékeltenek voltak!

A vallás- és közoktatásügyér levele a kolozsvári ügyvédgyülethez.

Tisztelt ügyvédi egylet!

Mult hó 26. tartott közgyűlésükből hoztam intézett becses üdviratukat örömmel és halás köszönettel vettem. Mélyen érzem a legfelsőbb határozatnál fogva reám bízott nagy fontosságu hivatalnak, és az azzal járó felelősségnek súlyát.

Az abból eredt aggodalmaim enyhítéséül szolgál szándokaim tisztaságának üntudata, és azon bátorítás, melyet a hazafiai rokonszenv kijelentése nyujt.

Az utóbbinak örvendetes bizoyitkát vettem önök levelében, melyet annál nagyobra becsülök, minthogy a testvérhaza fővárosának oly egyetlen szőrmazott, melynek tagjai jog s igazságának szentelők erejüket annak érdekében előmozdítását tüzték ki éltők dicséretes feladványául.

Fogadják ismételve legforróbb köszönetem kijelentését, melylyel maradok

A tisztelt egylet

Post, május hó 29. 1871 alázatos szolgálja

Dr. Pauler Tivadar.

Thiers beszéde

a francia nemzetgyűlés 20-ki ülésében.

Thiers kimutatja, hogy Franciaország — eltekintve annak páratlan szerencsétlenségétől — elviselheti a terheket, s azt mondja, hogy a császárság családásba vitte az országot, minthogy két elkülönített budgetet terjesztett elő. Szemére veti a császárságnak, hogy a háborút 1866-ban Poroszország és Ausztria közt nem akadályozta meg; és ezeket mondja: Napoleon politikája dőre utat. A sadowi hiba után még nagyobb hiba volt az elfőt jóvá tenni akarni, a nélkül, hogy katonailag és politikailag készültek lettek volna. Ausztria — egyetlen lehető szövetségesünk — Napoleonnak ezt izentető: „Ne számítson ön rám.” — A háboru eredménye Franciaországra nézve 8 milliárdnyi veszteség volt; de a midőn hibájáért megadódik, mint remélem, közel jövőben bebizonyítandja halhatatlan nagyságát.

Thiers azután azon mély benyomásról szól, melyet Páris egységének és ellenállásának nézőjátéka Európában előidézett. Gambetta nagy hibát követett el, midőn az ellentállást a Loire-nál eredményre való kilátás nélkül folytatta. Ha akkor a béke megkötötték, szerencsétlenségünket 1500 millió hadiköltségre, 2 1/2 milliárd hadikárpótlásra és valószínűleg csekélyebb területi veszteségre lehetett volna korlátozni. Az összes hadi költségek jóval meghaladták a 3 milliárdot.

Azt mondja továbbá: Gambetta buzgósa és hazafisága még menthető lenne; de szerencsétlenségre a pártok féltékenysége vegyült közbe. Mindezekért a császárság felelős, a mely oka szerencsétlenségünknek.

Erre kifejti Thiers az 1870-ki budgetet; a passivák 3 milliárdra és 300 millióra mennek, az activák 2756 millióra, beleértve a kölcsönt, de leszámítva az adógyatékot; ennél fogva 645 milliónyi deficit áll elő. Az 1871-ki hiány valószínű számítás szerint 686 millió le-

